

ניכוי הוצאות לצרכי מס של עצמאים העובדים מהבית

יניב שקל, עו"ד (חשבונאי) מאורי עמפלי, עו"ד (רו"ח)

בימינו אנו הולכת ותופסת תאוצה העבודה מהבית. קרי, נישומים רבים כיום ובעיקר מקרב בעלי המקצועות החופשיים, בוחרים לעבוד מביתם אם מתוך שיקולי נוחות ואם משיקולים כלכליים כאלו או אחרים. כך או כך, נראה כי עבודה מהבית אינה אמורה לפגוע בזכאותו הבסיסית של הנישום לנכות מהכנסתו החייבת הוצאות אשר שימשו אותו במהלך יצירתה.

בטור זה ננסה לענות, אם כן, בקצרה על שאלות וסוגיות העולות בעת ניכוי הוצאות לצרכי מס הקשורות בעבודה מהבית, אגב סקירת הוראות פקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן- "הפקודה") הכרוכות בסוגיה זו. יחד עם זאת, ברור כי לכל נישום ונישום ישנם מאפיינים אישיים הרלוונטיים לגביו, ולכן מומלץ להתייעץ בבעלי מקצוע מתחום המס בטרם תתקבל החלטה סופית לגבי איזו הוצאה תנוכה מההכנסה החייבת ובאיזה סכום.

שאלה:

מהם עקרונות הבסיס לניכוי הוצאה לצרכי מס מהכנסתו השוטפת של נישום עצמאי מהבית?

תשובה:

סעיף 17 לפקודה מגדיר את עקרון היסוד בסוגיית ניכוי הוצאות לצרכי מס, הוא עקרון ההקבלה בין הוצאות להכנסות (Matching Principle). הסעיף קובע כי "לשם בירור הכנסתו החייבת של אדם ינוכו, ... יציאות והוצאות שיצאו כולן בייצור הכנסתו בשנת המס ולשם כך בלבד...".

ברם, באותה נשימה מסייג סעיף 17 לפקודה את יכולת ניכוי ההוצאות לצרכי מס באשר מוציא מתחולתו הוצאות שניכויים הוגבל או לא הותר על ידי הפקודה עצמה או במסגרת תקנות אשר הותקנו מכוחה. ואכן, סעיף 32 (1) לפקודה קובע כי "בבירור הכנסתו החייבת של אדם לא יותרו ניכויים בשל ... הוצאות הבית או הוצאות פרטיות". זו אף זו, סעיף 32 (2) קובע כי אין להתיר גם "תשלומים או הוצאות, שאינם כסף שהוצא כולו לייצור ההכנסה ולשם כך בלבד".

עם זאת, הפסיקה עידנה במקצת עקרונות נוקשים אלו וקבעה בעניין **מעונות שדרות רוטשילד** (עמ"ה 703/71) כי מקום שבו ניתן לבודד את ההוצאה העסקית באופן מפורש מכלל ההוצאה, יותר הרכיב העסקי בניכוי מההכנסה החייבת של הנישום.

שאלה:

האם עקרונות אלו רלוונטיים גם בהקשר של ניכוי הוצאות מהבית?

תשובה:

אכן, אף הוצאות שהוצאו מהבית במסגרת פעילותו העסקית של נישום, תותרנה בניכוי אם הוצאו כולן לייצור הכנסתו, בכפוף לתקנות אשר מגבילות את גובה ההוצאה המותרת, ובהתאם ליכולתו של הנישום להוכיח את רכיב ההוצאה העסקית מכלל ההוצאה הנידונה, למשל במקרים של הוצאות חשמל, גז, ניקיון, תיקונים וכו'. יודגש, כי הדוגמאות בהן אנו עוסקים רלוונטיות לעצמאים, ולגבי שכירים תידרשנה התאמות מסויימות בחלק מן התחומים.

שאלה:

האם ניתן לנכות הוצאות פחת מהכנסתו החייבת של נישום אשר עובד בביתו?

תשובה:

סעיף 21 לפקודה מאפשר לנכות הוצאות פחת, בין השאר, ממבנים אשר משמשים לצורכי ייצור הכנסה. הוצאות הפחת מחושבות כאחוז מסוים משווי הרכישה של המבנה (בניכוי מרכיב הקרקע לו מיוחס, ככלל, שליש משווי הרכישה). שיעור הפחת עומד בדרך כלל על 2%, אך קיימות גם נסיבות בהן שיעור הפחת גבוה יותר- לדוגמה אם נרכשה הדירה המשמשת גם לייצור ההכנסה בתקופה שבין 7.11.01 לבין 31.12.03. ללמדנו, אפוא, כי נישום שעובד מדירה אשר נמצאת בבעלותו, יהיה רשאי לנכות מהכנסתו הוצאות פחת. הוצאות אלו יחושבו בגובה המכפלה של שווי הרכישה של דירת המגורים (בניכוי מרכיב הקרקע) בשיעור הפחת המוסדר בתקנות, וכל זאת לפי החלק היחסי בדירת המגורים המשמש לייצור הכנסה. כך למשל, אם אדריכל מקצה לצורכי עבודתו חדר אחד מתוך חמישה חדרים זהים בגודלם אשר מצויים בביתו, יוכל הוא לדרוש הוצאת פחת רק בגין 20% מביתו (לאחר ניכוי מרכיב הקרקע).

שאלה:

האם הוצאות ריבית בגין משכנתא שנלקחה לרכישת הדירה יותרו בניכוי?

תשובה:

כאשר מדובר בדירה בבעלות הנישום אשר נרכשה בהלוואה (משכנתא), רשאי הנישום לתבוע את הוצאות הריבית בגין ההלוואה ששימשה לרכישת הדירה. יצוין כי גם במקרה זה תביעת הוצאות כאמור אפשרית רק באופן יחסי לחלק הנכס המשמש בייצור הכנסה.

זאת ועוד, סעיף 17(א) לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985, אף קובע כי רק 80% מהוצאות הריבית בגין ההלוואה תותרנה בניכוי. למותר לציין, כי שאר הוצאות הריבית שלא הותרו בניכוי, יותרו בניכוי כנגד השבח עם מכירת הדירה.

שאלה:

מה לגבי ניכוי הוצאות טלפון מהבית?

תשובה:

בעניין הוצאות ממין זה יש להדגיש כי רק אם עיקר עסקו של הנישום בביתו, דאז מכוח תקנה 2ב לתקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות מסוימות), התשל"ב-1972, יוכל הנישום לנכות את הוצאות הטלפון – וגם אז רק הוצאות חלקיות כמפורט בתקנה (בין 1900 ש"ח ל- 3,900 ש"ח הוצאות טלפון לשנה מלאה, לא תותרנה בניכוי). בכל מקרה, כאשר עיקר עסקו של הנישום בביתו, על מנת להימנע מאי התרת חלק מהוצאות הטלפון כאמור, המלצתנו במקרה זה תהיה להזמין קו טלפון נפרד לשימוש העסק. בקו טלפון זה סביר שיותר מלוא הוצאות שיחות הטלפון באותו הקו. להשלמת התמונה, נציין כי הוצאות שיחות טלפון לחוץ לארץ, אשר הוצאו בייצור הכנסתו של הנישום, יותרו בניכוי מלא בין אם מקום המגורים משמש את עיקר עסקו של הנישום ובין אם לאו, ובתנאי שהנישום ניהל רישום מדויק לגבי הפרטים של כל שיחה ושיחה, לרבות לגבי תאריך השיחה, השעה, זהות מקבל השיחה, תוכנה, ומחירה המשוער.

שאלה:

האם ניתן לנכות הוצאות שכר דירה המשולם על דירה המשמשת גם כמקום עסק?

תשובה:

נישום השוכר דירת מגורים המשמשת גם לעבודתו, זכאי לנכות מהכנסותיו את חלקן היחסי של הוצאות השכירות, ובלבד שניכה מהן מס במקור והעבירו לידי פקיד השומה מכוח תקנות מס הכנסה (ניכוי מתשלום דמי שכירות), התשנ"ח-1998. יצוין, כי משכירים רבים, אשר רוצים ליהנות מהפטור (או משיעור המס המופחת), הניתן למשכירי דירות מגורים – שוללים את השימוש העסקי בדירה המושכרת.

הכותבים הנם עו"ד במשרד שקל ושות', המתמחה במיסוי.